

DSP

Provinciaal depot Bodemvondsten

Benchmark en advies

Annelies van der Horst

Alwien Bogaart

Contactgegevens

augustus, 2017.

Annelies van der Horst

avanderhorst@dsp-groep.nl

06 20874709

Alwien Bogaart

abogaart@dsp-groep.nl

06 21212842

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Provinciaal depot Bodemvondsten Gelderland	6
3	Benchmark	7
4	Varianten	17

1 Inleiding

De provincie Gelderland is net als elke provincie in Nederland wettelijk verplicht om een depot voor bodemvondsten in stand te houden voor archeologische vondsten en de bij de vondsten behorende documentatie. In de provincie Gelderland worden in het depot verschillende collecties beheerd die in het bezit zijn of in bruikleen zijn gegeven aan de provincie Gelderland. De collectie bestaat uit meer dan een miljoen objecten en is dynamisch, nieuwe archeologische onderzoeken leveren ook in de toekomst nieuwe vondsten met de daarbij behorende documentatie op.

De stichting Museum Het Valkhof-Kam in Nijmegen is opgericht om (onder andere) de archeologische collectie te behouden, beheren en toegankelijk te maken. De wettelijke taken van de provincie voor archeologie zijn dan ook bij deze stichting belegd¹. De provincie Gelderland wil graag inzicht in mogelijke varianten voor het uitoefenen van de wettelijke taken met de nadruk op een duurzame toekomst voor het archeologische depot.

Het inzicht in die varianten hebben wij verkregen door de wijze van invulling van de wettelijke en (semi-) autonome taken en de inspanningen die daarmee zijn gemoeid van een vijftal provincies met elkaar te vergelijken. Naast de provincie Gelderland gaat het om de provincies Limburg, Noord-Brabant, Noord-Holland en Zuid-Holland. Museum Het Valkhof heeft eerder samen met de provincie Gelderland onderzoek uitgevoerd naar de toekomst van het provinciaal depot bodemvondsten van de provincie Gelderland. Dit onderzoek heeft geresulteerd in de concept- *eindrapportage realisatieplan provinciaal depot voor bodemvondsten fase I* (januari 2017). Met de uitkomsten van de benchmark en de gegevens uit de concept-eindrapportage en achterliggende documentatie onderzochten wij drie varianten:

- ② Minimum: 'kale' uitvoering van de wettelijke taken (verwerven, bewaren, registreren, conserveren en toegang verlenen);
- ② Medium: uitvoering van de wettelijke taken met een daaruit logisch voortvloeiende plus (bijdrage aan tentoonstellingen, rondleidingen, educatie, de archeohotspot, restauraties)
- ② Maximum: uitvoering van de wettelijke taken met optimale taakinvulling (bijvoorbeeld eigen presentatieruimte(s), publieksactiviteiten, kennisplatform, research in residence (buitenlandse) onderzoekers, internationaal onderzoeksprogramma, optimale archeologie)

De benchmark en het onderzoek naar de drie varianten mondt uit in een advies aan de provincie Gelderland over welke variant kostentechnisch en volgens de eisen en wensen van de provincie het meest voor de hand ligt. Bij deze varianten is het van belang dat de provincie de taken niet alleen uit moet (wettelijke taken) of kan (autonome taken) uitvoeren, maar dat die uitvoering ook aan formele kwaliteitseisen moet voldoen.

¹ Binnen het organisatieonderdeel Gelders Archeologisch Centrum Museum G.M. Kam (GAC). Naast het PDB betreffen dit de taken het meewegen van archeologie in de ruimtelijke ordening en de contractuele verplichtingen met het Rijk, de erven Kam en de Gelderse Archeologische Stichting.

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk staat een korte beschrijving van de huidige situatie in Gelderland, vervolgens beschrijven we de uitkomsten van de vergelijking van Gelderland met de andere vier provincies. In het hoofdstuk daarna gaan wij in op de drie variaties en geven we een advies.

NB: Bij het leveren van informatie voor de benchmark hebben de provincies gevraagd om zorgvuldige behandeling van de door hen geleverde gegevens en deze niet openbaar te maken zonder hun toestemming.

2 Provinciaal depot Bodemvondsten Gelderland

De wettelijk taak Provinciaal Depot Bodemvondsten is door de provincie Gelderland ondergebracht bij Stichting Museum Valkhof-Kam. De collectie van het PDB wordt als onderdeel van de Collectie Provincie Gelderland beschouwd. Naast de collectie van het PDB behoren de archeologische collectie G.M. Kam, de Rijkscollectie en de GAS-collectie daartoe:

- De archeologische collectie G.M. Kam en het museumgebouw Kamstraat 45 in Nijmegen (het gebouw is eigendom van de provincie Gelderland, de collectie in bruikleen van de rijksoverheid). Conform de schenkingsvoorwaarden uit 1919 (van de familie aan de rijksoverheid welke verplichting in 1987 overgedragen werd aan de provincie Gelderland) draagt de provincie zorg voor beheer, onderhoud van de collectie en presentatie in museumgebouw Kam.
- De collectie van de Gelderse Archeologische Stichting (GAS) is in 1997 in bruikleen gegeven van de Provincie Gelderland met een verplichting tot beheer en behoud.
- Het PDB is in 1988 opgericht en is ook ondergebracht in museumgebouw Kam. In 2007 werd de collectie Gelderse bodemvondsten van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) formeel aan de provincie overgedragen en opgenomen in de collectie van het PDB.

In 1998 is het PDB overgedragen aan de nieuw opgerichte Stichting Museum Valkhof. In 2008 gevolgd door de overdracht van de verantwoordelijkheid voor beheer, behoud en presentatie van de collectie Kam. Vanaf dat moment heet de Stichting Museum Valkhof – Kam en voert de taken collectie G.M. Kam en het PDB uit onder de noemer Gelders Archeologisch Centrum. Stichting Museum Valkhof ontvangt daarvoor een bijdrage van de provincie. Naast de uitvoering van de wettelijke taken en het collectiebeheer organiseert het Museum daarvoor publiekspresentaties (vaste presentatie en wisseltentoonstellingen in Museum Valkhof en museumgebouw Kam). Naast het beheer van de Gelderse collecties beheert de Stichting ook kunstcollecties en een aanvullende archeologische collectie met bijbehorende museumtaken en publieksactiviteiten. Ook de adviesfunctie archeologie in ruimtelijke ordening, een wettelijke taak van provincies, is in Gelderland deels ondergebracht in het Gelders Archeologisch Centrum.

De benchmark en het advies dat voortvloeit uit de benchmark betreffen de toekomstvarianten voor uitvoering van de wettelijke taak het Provinciaal Depot Bodemvondsten. In deze rapportage benaderen we deze taak dan ook zoveel mogelijk als aparte entiteit. Gegeven de historische ontwikkeling en het takenpakket van Stichting Museum Valkhof – Kam kan het niet anders dan dat de keuzes over de toekomst van deze taak raken aan de andere taken en afspraken tussen de provincie Gelderland en de Stichting Valkhof-Kam maar die vallen buiten de reikwijdte van dit onderzoek.

3 Benchmark

In dit hoofdstuk geven wij de (gecomprimeerde) uitkomsten van de benchmark weer. De benchmark betreft de provincies Limburg, Noord-Holland, Noord-Brabant, Zuid-Holland en Gelderland.

Kenmerken provincie

	Limburg	Noord-Brabant	Noord-Holland	Zuid-Holland	Gelderland
Inwoners	1.120.000	2.512.531	2.809.483	3.650.222	2.047.901
Oppervlakte	2.209 km ²	5.082 km ²	4.020 km ²	3.419 km ²	5.136 km ²
Rijkdom archeologie	groot	groot	groot	groot	groot
Ruimtelijke dynamiek	groot	groot	groot	groot	groot
Gemeenten met depot	1	5	5	8	4

Op basis van de Wamz is de provincie eigenaar van alle archeologische vondsten die op haar grondgebied gedaan worden en wettelijk verantwoordelijk voor het beheer en behoud van deze objecten. Vondsten gedaan in gemeenten die een eigen door de provincie aangewezen depot hebben zijn hiervan uitgezonderd en zijn eigendom van die gemeenten. In de provincie Limburg heeft alleen de gemeente Maastricht een eigen depot. In Noord-Brabant de gemeenten Bergen op Zoom, Breda, Eindhoven, Helmond en 's-Hertogenbosch. De laatste heeft ook een archeologiehuis (Groot Tuighuis) met exposities en een archeohotspot. Ook de provincie Noord-Holland heeft vijf gemeenten met een eigen depot: Alkmaar, Amsterdam, Haarlem, Hoorn en Zaanstad. In Zuid-Holland zijn er acht gemeenten met een gemeentelijke depot: Leiden, Den Haag, Rijswijk, Delft, Gouda, Rotterdam, Gorinchem en Vlaardingen. De provincie Gelderland heeft met Arnhem, Nijmegen, Zutphen (inclusief Doesburg) vier gemeenten met een eigen depot.

De verhouding land/water bestaat in de provincies Noord- en Zuid-Holland verhoudingsgewijs uit meer water dan in de andere provincies. De ruimtelijke dynamiek in alle vijf provincies is groot, in de twee westelijke provincies (Randstad-provincies) is de stedelijke dynamiek het grootst.

De Erfgoedmonitor (www.erfgoedmonitor.nl) biedt een overzicht van het aantal opgravingen in de periode 2007-2014 per provincie, Gelderland spant de kroon met 239 opgravingen, gevolgd door Noord-Brabant met 216, Zuid-Holland met 125, Noord-Holland met 119 en Limburg met 78.

Uitvoering Wettelijke taken

Elke provincie is wettelijk verplicht een depot in stand te houden waarin archeologische vondsten die in die provincie zijn gevonden bij het doen van opgravingen kunnen worden opgeslagen. De deponhouder (in dit geval dus de provincie) is tevens eigenaar van de vondstmaterialen. De opslag van vondsten en de bijbehorende documentatie moet zodanig plaatsvinden dat dit uit een oogpunt van *behoud en toegankelijkheid* verantwoord is. Volgens de wet op de archeologische monumentenzorg zijn de volgende taken verplicht:

Verwerven: Het ontvangen en in het depot opnemen van vondsten en de bijbehorende documentatie.

Hierbij hoort ook het verschaffen van informatie en voorzieningen aan de gemeenten en andere leveranciers van vondsten zodat zij die op de juiste en gewenste manier in het depot kunnen deponeren.

Bewaren: Het bewaren van alle vondsten, monsters en originele documentatie in woord en beeld in het depot. Alle materiaal staat geordend op een standplaats, waar zodanige condities heersen dat vondsten, monsters en documentatie zo stabiel mogelijk kunnen worden bewaard.

Registreren: Het vastleggen van informatie over de gedeponeerde vondsten in systemen, zodat de toegankelijkheid van vondsten, monsters en documentatie is gewaarborgd.

Conserveren: Alle handelingen die bijdragen aan het duurzaam stabiel houden van de materiële staat van de gedeponeerde vondsten: het gehele scala van verpakken (passieve conservering) tot het volledig restaureren van objecten.

Toegangverlening: Het verlenen van toegang aan derden tot de informatie over de collectie als de collectie zelf (vondsten, monsters) voor onderzoeks- of andere doeleinden (art. 9, Verdrag van Valletta). Deze taak kan wettelijk gezien smal worden opgevat (bezoek aan het depot moet mogelijk zijn bijvoorbeeld voor onderzoekers en op aanvraag).

Niet alleen moet de provincie een aantal wettelijke taken uitvoeren, die uitvoering moet ook aan kwaliteitseisen voldoen. De kwaliteitseisen waaraan het depotbeheer moet voldoen zijn onderdeel van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA). In het KNA-protocol 4010 Depotbeheer staan de nadere voorschriften, normen en aanbevelingen verwoord voor de uitvoering van de wettelijke taken zoals ontvangst, opslag en registratie van in ontvangst genomen materialen. De Erfgoedinspectie gebruikt de KNA als uitgangspunt bij de inspectiebezoeken aan de individuele provinciale depots en deze houden weer toezicht op de eventuele gemeentelijke depots in de eigen provincie. De Erfgoedinspectie bracht in juni 2016 over alle provinciale depots samen rapport uit (Graven in depots door de Erfgoedinspectie).

Depotruimte

	Limburg	Noord-Brabant	Zuid-Holland	Noord-Holland	Gelderland
locaties	Maastricht	Den Bosch	Alphen a/d Rijn	Castricum	Nijmegen
oppervlakte	600m2 (+)	750 m2	1.300 m2	1.550 m2	2.470 m2
eigendom	Huur	Provincie	Huur	Provincie	Provincie + huur
ruimte	Vol	Beperkt ruimte	Ruimte	Ruimte	Beperkt ruimte
Kwaliteit (EGI)	+/-	++/-	+/-	+	+/-

In Limburg wordt net als in Gelderland depotruimte bij gehuurd (+ afmetingen onbekend). In Gelderland meet de depotruimte in museumgebouw Kam 500 m2, aanvullend is ongeveer 1.970 m2 depotruimte in gebruik in Nijmegen en Wijchen. In Limburg verhuist het depot eind september 2017 van Maastricht naar een nieuwe ruimte in Heerlen. Die nieuwe depotruimte is groter (1200m2) en voldoet straks aan de kwaliteitseisen. Nu heeft Limburg aanvullend aan de 600m2 en de extra depotruimte nog een werkruimte met twee werkplekken. In Noord-Brabant is het depot ondergebracht in het complex waar ook het Noord-Brabants museum en andere erfgoedorganisaties een plek hebben. Het depot zit in het voormalige provinciehuis en voldoet ook aan de eisen. Naast de feitelijke depotruimte heeft Noord-Brabant ook een archiefruimte en een werkruimte. In Noord-Holland opende begin 2015 Huis van Hilde, dat ook de nieuwbouw voor het provinciaal depot bevat. Het archeologisch depot van Zuid-Holland is gevestigd in Alphen aan den Rijn. Het depot beschikt voor de komende jaren over voldoende opslagruimte.

Kosten depot

	Limburg	Noord-Brabant	Zuid-Holland	Noord-Holland	Gelderland
Kosten	100.000+	110.000	-	250.000	107.000

De kosten van de depots zijn lastig te vergelijken omdat de situatie en daarmee de opbouw van het budget in elke provincie anders is. Daarom kunnen we uit deze informatie geen conclusies trekken. De provincie Limburg heeft een budget beschikbaar van 100.000 euro per jaar (inclusief huur en exclusief formatie). Soms voegt de provincie daar aanvullend budget aan toe voor speciale activiteiten. In het budget van de

provincie Noord-Brabant is een bedrag van 95.000 euro expliciet voor de exploitatie en 15.000 euro voor de collectie bestemd. In Noord-Holland betreft het een bedrag exclusief formatie maar inclusief activiteiten en onderzoek. Bij Gelderland betreft het de huurprijs van de depots en de WOZ-belasting voor museumgebouw KAM (het gebouw is eigendom van de provincie). De provincie Zuid-Holland geeft geen inzicht in de kosten van het depot.

Wettelijke taken (collectie, registreren, conserveren en digitaliseren)

De collectie van de provincie Limburg bestaat uit 5600 dozen en 500 dozen metaal en glas. De vondsten zijn afkomstig uit alle periodes. Naast de ruimte in Centre Ceramique in Maastricht (onder de grond) is er een tweede depotruimte in een loods (buitendepot) met 300 dozen en 20 vondsten op pallet.

De provincie Noord-Holland bewaart in het depot in Castricum 12.000 dozen (2 miljoen vondsten), Zuid-Holland 13.000 vondstdozen waarvan de meerderheid van de voorwerpen uit de Romeinse tijd en de Middeleeuwen. Noord-Brabant 3200 containers (dozen van verschillende formaten)

De provincie Gelderland heeft het grootste aantal verpakkingseenheden, te weten ruim 15.500, daardoor kunnen we aannemen dat Gelderland de grootste collectie heeft. De groei van de collecties nam in alle provincies een spurt op het moment dat de rijksoverheid collectiedelen aan de provincies overdroeg (in 2007).

De inschatting van de aanwas de komende 10 jaar is overal groot, omdat de ruimtelijke dynamiek in alle provincies groot is zijn er veel nieuwe projecten. In de provincie Limburg meer dan 100 onderzoeken per jaar. De provincie Gelderland verwacht eveneens een grote aanwas (schatting van 1.000 verpakkingseenheden per jaar), de provincie Noord-Holland 600 a 700 dozen per jaar, Noord-Brabant stelt dat de aanwas afhankelijk is van de economische groei. Ook in Zuid-Holland is er groei, maar door de opening van gemeentelijke depots in Leiden en Dordrecht is die in Zuid-Holland makkelijker op te vangen.

Bij de registratie van vondsten en documentatie zien we dat de meeste provincies (scherpe) keuzes maken en prioriteiten stellen. De provincies Noord- en Zuid-Holland verantwoorden die in een collectieplan. Limburg en Noord-Brabant hebben geen specifiek collectieplan, Noord-Brabant heeft wel de ambitie er een op te stellen (en kijkt daarbij met interesse naar Utrecht). Gelderland heeft in 2016 een concept-collectieplan opgesteld, overigens nog zonder waardering van de collectie. De provincie Limburg heeft de afgelopen vijf jaar de meeste achterstanden in de registratie weggewerkt. Bij de ontvangst van nieuwe vondsten maakt het depot direct een selectie in museumwaardige vondsten (waardering Cat. A) en overige vondsten. Alleen de museumwaardige vondsten worden compleet beschreven en digitaal toegankelijk gemaakt (website), de rest wordt beperkt geregistreerd/gedigitaliseerd. Limburg heeft alle vondsten en documentatie vanaf 2007 gedigitaliseerd (in AdLib). Uit de periode daarvoor (de voormalige ROB-collecties) zijn selecties gemaakt, zo zijn de meest belangrijke veldtekeningen van voor 2007 zo snel mogelijk gedigitaliseerd en Limburg heeft bijvoorbeeld ook een serie oude dia's laten digitaliseren, maar een deel van de documentatie is (nog) niet gedigitaliseerd. Nu wordt bij het aanleveren van nieuwe onderzoeken alles ook digitaal in DANS geleverd. Limburg betaalt het wegwerken van achterstanden uit eigen budget met soms een aanvulling uit het erfgoedbudget van de provincie.

De provincie Noord-Brabant meldt eveneens achterstanden in registratie (550 complexen) en loopt de achterstanden in digitalisering gaandeweg in. De Provincie Zuid-Holland heeft een collectiebeleidsplan. Ook deze provincie stelt prioriteiten: het depot wil alle specials individueel registreren binnen twee maanden na ontvangst, een keuze die lijkt op de selectie die Limburg toepast. Wat betreft de documentatie streeft Zuid-Holland ernaar dat alle nieuwe documentatie binnen twee maanden geregistreerd is. Bij de oudere documentatie bestaan nog achterstanden in registratie en digitalisering. De digitalisering van tekeningen, dia's en foto's vraagt ook nog werk. De provincie Noord-Holland heeft eveneens een collectieplan, maar heeft de A, B, C en D – waardering losgelaten. Ook Noord-Holland heeft achterstanden in registratie en digitalisering en die nemen toe omdat er veel nieuwe vondsten binnenkomen. De collectie van het PDB in Gelderland is vrijwel volledig geregistreerd, maar enkel tot op basisniveau (per verpakkingseenheid (herkomst, materiaalcategorie en standplaats van zakje of doos). De registratie op objectniveau kent grote achterstanden, groter dan in de andere provincies. Van de voormalige ROB-collectie die in 2007 werd overgedragen is niet precies bekend wat er in de vondstdozen zit. Gelderland kijkt ook aan tegen achterstanden in conservering van de collectie (met name een probleem bij de collectie van voor 2007).

Toegankelijkheid en onderzoek

Het depot van de provincie Limburg in Maastricht is slecht toegankelijk voor publiek. Het depot organiseert daarom ook geen rondleidingen of andere publieksactiviteiten. Op de nieuwe locatie verbetert de toegankelijkheid aanzienlijk. Het depot van Noord-Holland is alleen op afspraak geopend voor bezoek (rondleidingen). Dat geldt ook voor de provincie Zuid-Holland. In Noord-Brabant worden eveneens op afspraak rondleidingen georganiseerd. Alleen de depotruimte van Gelderland in Museum Kam is toegankelijk. Alle depots staan open voor wetenschappelijk onderzoek naar de collectie, alleen verschilt per depot de beschikbare ruimte om ter plekke onderzoek te doen. Bij alle depots zijn foto's van (delen) van de collectie via een website te zien.

Formatie wettelijke taken depotfunctie

	Limburg	Noord- Brabant	Zuid-Holland	Noord- Holland	Gelderland
archeoloog	_*	_*		_*	0,2
beheerder	1	1,5	2,0	1	1
Assistent beheerder				1*	
medewerker	1,4	1	1	0,4	
registrator	-	-			0,6
fotograaf	-	-			
documentalist	-	-	1		
vrijwilligers	-	-	4*	1,2	2*
Ad hoc/ZZP	soms	soms	stagiaires	soms	

*Limburg heeft een provinciaal archeoloog bij de provincie (niet aan depot gekoppeld)

*Noord-Holland heeft ook aanvullend twee externe assistenten voor registratieklimaatcontrole, kwaliteitscontrole, objectregistratie en fotografie, 3 in totaal dus.

*Zuid-Holland heeft vier vrijwilligers (is dus geen FTE). Op piekmomenten wordt een tijdelijke medewerker ingezet.

*In Gelderland zijn (schatting) 2 a 3 vrijwilligers actief. De functiebenaming van de medewerkers van het PDB In Gelderland wijkt af van de andere provincies. Reden is dat de functiebeschrijvingen de museum cao volgen en niet die van de provinciale organisatie.

Plustaken

De depotorganisaties van Noord-Brabant, Noord-Holland, Limburg en Zuid-Holland zijn onderdeel van de provinciale organisatie, in Gelderland is het depot onderdeel van het Gelders Archeologisch Centrum Museum G.M. Kam onderdeel van de (rechtspersoon) Stichting Museum Het Valkhof-Kam. In de vier andere provincies zijn de (eventuele) plustaken onderdeel van afspraken met derden, in Gelderland geldt dat voor zowel basis- en plusafspraken.²

De provincie *Noord-Holland* realiseerde in 2015 het Huis van Hilde, een combinatie van depotfunctie (wettelijke taken) en een publieksfunctie (vaste presentatie, wisselexposities, educatieve activiteiten, lezingen, winkel, horeca en verhuur). De nieuwbouw van Huis van Hilde inclusief depot, het interieur van de publieksruimten en de inrichting en opbouw van de vaste presentatie is gefinancierd door de provincie

² In de provincie Overijssel is de formatie van het PDB in dienst van Stichting Het Oversticht, in de provincie Flevoland is dat per 1 juli 2017 de Stichting Batavialand (voorheen Nieuw Land Erfgoed).

Noord-Holland. In de exploitatie is het provinciale deel (het depot) en het publieksdeel gescheiden, de exploitatie van het publieksdeel is na een uitvraag in handen gekomen van Stichting Nationaal Museumfonds (ADC) dat daarvoor een huur aan de provincie betaalt van 45.000 euro per jaar. Huis van Hilde heeft naast de vaste tentoonstelling ook wisselexposities, een archeohotspot, thema-activiteiten, lezingen en educatieve programma's. Bij de lezingen en de educatie wordt ad hoc samengewerkt met de provincie bijvoorbeeld met de provinciaal archeoloog. Met ingang van 1 januari 2017 is de provinciale steunfunctie erfgoed (voorheen Cultuurcompagnie Noord-Holland) gefuseerd met Stichting Nationaal Museumfonds (ADC) en als afdeling advies en projecten ondergebracht in Huis van Hilde. De ambitie is dat er in 2017 een leerstoel archeologie aan de Universiteit Leiden gekoppeld wordt aan Huis van Hilde.

De provincie Zuid-Holland heeft een archeologisch museum, het Archeologiehuis in Alphen aan den Rijn. Het museum is tot stand gekomen dankzij een samenwerking tussen het Provinciaal Archeologisch Depot Zuid-Holland, de Archeologische Werkgemeenschap Nederland en Archeon. De leiding van het Archeologiehuis Zuid-Holland berust bij het bestuur van de Stichting Museumpark Archeon. Dat bestuur is samengesteld uit vertegenwoordigers van de lokale en regionale samenleving, inclusief ondernemers en wetenschappelijke instellingen. De provincie betaalt Archeon een jaarlijkse vergoeding voor de exploitatie van het archeologiehuis. De provincie stelt aanvullend een bedrag van € 100.000 beschikbaar voor publieksbereik archeologie. Daarnaast is er een budget van € 200.000 voor de subsidieregeling publieksbereik archeologie. Met deze subsidieregeling wil de provincie bereiken dat een breed en divers publiek met hun archeologische activiteiten in aanraking komt (bijvoorbeeld door tentoonstellingen, publicaties en openbaar toegankelijk maken van een archeologische opgraving), zodat er meer draagvlak onder de bevolking ontstaat voor archeologie.

In het Archeologiehuis is een vaste tentoonstelling (die overigens regelmatig wordt aangepast) en zijn wisseltentoonstellingen. Er is één medewerker (in dienst bij Archeon) die rondleidingen verzorgt en inlichtingen geeft over de collectie. Educatieve programma's in het museum worden afgenomen door basisscholen en voortgezet onderwijs, regionaal en nationaal. Er worden regelmatig lezingen gehouden.

Het provinciaal depot bodemvondsten in *Noord-Brabant* was oorspronkelijk onderdeel van het Noord-Brabants Museum en werd door de provincie overgenomen op het moment dat het depot als wettelijke taak werd aangemerkt. De overweging daarbij was dat de uitvoering van de wettelijke taak om een grote investering vroeg en het daarom beter was de functie in eigen provinciaal beheer uit te voeren. Noord-Brabant ziet een verschil tussen depot en museum: een museum heeft een publieksfunctie en het depot is toch vooral een functie die goed op orde moet zijn en moet voldoen aan de regels die er zijn voor behoud en beheer. In 2010 (ten tijde van de ontwikkeling van het museumkwartier Den Bosch) kwam de vraag opnieuw aan de orde. De provincie koos er wederom voor om het depot (provincie) en de presentatie van de collectie bodemvondsten (museum) gescheiden te houden. Het depot blijft in deze constructie sober en doelmatig en is dienend aan het museum ('in feite is het depot de backoffice van de schatkamer'). Het Noordbrabants museum heeft recht op 1^e bruikleen uit het depot, de subsidiebudgetten voor presentatie en educatie archeologie zijn integraal onderdeel van de brede subsidie aan- en subsidieafspraken met het

museum. De totale provinciale subsidie (voor alle taken van het gehele museum) bedroeg in 2014 ongeveer 4 miljoen euro.

Het PDB zelf staat op afspraak open voor diverse doelgroepen. Meestal betreft het uitvoerders van archeologisch onderzoek (deze deponeren), maar ook (wetenschappelijke) onderzoekers en studenten, bruikleennemers (zoals bijvoorbeeld musea), archeologische werkgroepen en heemkundekringen, particulieren die vondsten komen melden, mensen met interesse in de archeologie, maar ook mensen die geïnteresseerd zijn in het gebouw (het depot is gevestigd in een rijksmonument). In Den Bosch is ook een archeohotspot, die is gevestigd in het gemeentelijke archeologiehuis (Groot Tuighuis).

In de vorige beleidsperiode vond de provincie *Limburg* dat het depot publieksvriendelijker moest worden. Het depot zelf biedt daar fysiek geen ruimte voor, dus besloot de provincie om in de werkzaamheden van het depot prioriteit te geven aan de 'waardevolle objecten' die aangeleverd worden. Die objecten worden bij voorrang geregistreerd en gedigitaliseerd en op een website geplaatst. Via die website weten de musea direct wat er beschikbaar is en kunnen bruiklenen aanvragen. Vooral het Limburgs Museum in Venlo maakt gebruik van bruiklenen uit het provinciaal depot, maar ook andere (Limburgse) musea tonen bruiklenen. De provincie Limburg verhuist het depot eind september 2017 naar Heerlen. Het depot is nu gevestigd in de kelder van Centre Ceramique in Maastricht, straks in de voormalige bibliotheek van Heerlen. De keuze voor Heerlen kwam tot stand na een uitvraag van de provincie aan de Limburgse gemeenten om een gebouw voor te dragen. Na de verhuizing voldoet het depot aan de eisen KNA (klimaatinstallaties etc.) en heeft het voldoende vloeroppervlakte (1.200 m²). Het depot wordt ingericht op de eerste twee verdiepingen en blijft vooralsnog onderdeel van de provinciale organisatie.

In hetzelfde gebouw komt het private restauratiebedrijf Restaura (in de kelder) en op de begane grond komt een publieksruimte. Zowel de kelder als het depot kunnen straks deels zichtbaar gemaakt worden voor het publiek (achter glas). De begane grond wordt een ruimte voor het publiek. Hoe die wordt ingericht en welke functies daar precies komen wordt de komende zes maanden uitgewerkt in een samenwerking tussen provincie en gemeente. Het is zeker dat er een archeohotspot komt en daarnaast komt er een publiekspresentatie met als werktitel 'van vondst naar vitrine'. In deze presentatie moet het hele archeologieproces zichtbaar zijn. Welke vorm de tentoonstelling krijgt en of die permanent of dynamisch wordt is nog onbekend. In ieder geval zal er aandacht zijn voor de brede archeologie van Limburg en het Romeins kwartier Heerlen. Uniek in de plannen is de samenwerking met Restaura en het tegenoverliggende Thermenmuseum (dat onderdeel is van een bundeling erfgoedorganisaties Historisch Goud Heerlen). De provincie Limburg heeft eenmalig 200.000 euro als investering voor de publieksruimten beschikbaar gesteld en zoekt daar nog partners bij. Hoe de exploitatie van de publieksruimte er straks uit moet zien is nog niet bekend.

Zowel Restaura als het provinciaal depot gaan straks studenten en onderzoekers aantrekken. Het PDB heeft straks ruimte voor 5 extra werkplekken. In ieder geval krijgt ook de gemeentelijk archeoloog van Parkstad een werkplek in het depot. Daarnaast heeft de provincie de ambitie om twee onderzoekers aan te trekken en overweegt om een fonds in te richten voor (wetenschappelijk) onderzoek naar de archeologie in Limburg.

Het Thermen Museum ligt gezien vanuit de toekomstige locatie van het PDB aan de overkant van de straat. Dat museum moet fors verbouwd worden. Het voornemen bestaat om de publieksactiviteiten van dat museum tijdens de verbouwing tijdelijk onder te brengen in het gebouw waar ook het provinciaal depot gevestigd wordt.

De provincie *Gelderland* heeft de ambitie om in Museum Kam³ een publieksgerichte archeologiefunctie te vestigen. Museum Het Valkhof wil daartoe in 2017 – 2020 het Gelders Archeologisch Centrum ontwikkelen tot een volwaardig instituut voor de archeologie in Gelderland. In dat instituut, zo is het plan, komen in de toekomst publiekspresentaties over de Limes en een bibliotheek.⁴ Onderdeel van de plannen is dat het GAC ook de plek is voor onderzoek door studenten, archeologen, andere wetenschappers en amateurarcheologen. Gemeenten, andere overheden en bedrijven kunnen hier dan ook advies inwinnen over het belang van archeologie bij ruimtelijke opgaven en geïnteresseerden kunnen eigen bodemvondsten aanbieden voor advies en onderzoek.

Noodzakelijk om deze plannen te realiseren is dat de huidige depots op de verschillende locaties worden samengevoegd, dat de collectie op orde komt en dat er een splitsing wordt aangebracht tussen een grote bulkcollectie en een 'museale' collectie. Voor het eerste moet een nieuw depot worden ingericht dat aan de KNA eisen voldoet. Herhuisvesting van een deel van de collectie zorgt voor meer ruimte in het museumgebouw Kam en die ruimte biedt in de plannen de mogelijkheid om daar (en in de naastliggende portierswoning) het nieuwe instituut voor archeologie in te richten. De ambitie van Stichting Museum Het Valkhof-Kam is om het oude museumgebouw Kam in nieuwe 'oude luister' te herstellen met tentoonstellingen en ruimte voor onderwijs en onderzoek en om daarna ook de dienstwoning in te richten als gastenverblijf voor 'Archaeologists in residence'.

Wat valt op?

De provincie Gelderland is van de vijf provincies de enige provincie die de depotfunctie met formatie heeft ondergebracht in een andere organisatie en rechtspersoon (Stichting Museum Valkhof-Kam), de andere vier provincies kiezen voor een interne focus op de uitvoering van de wettelijke taken en de bijbehorende formatie. Bij die vier worden de aanvullende (plus) taken aanvullend georganiseerd en gefinancierd en dus niet als onderdeel van de exploitatie van het Provinciaal Depot Bodemvondsten. Alleen Gelderland heeft de provinciaal archeoloog (meewegen archeologie in de ruimtelijke ordening) deels ondergebracht in de formatie van het PDB. In alle andere provincies uit de benchmark maakt die functie volledig onderdeel uit van de provinciale organisatie.

De ruimtelijke dynamiek en de archeologische rijkdom is in alle vijf de provincies groot, dat betekent veel onderzoeken en naar verwachting ook veel (nieuwe) vondsten. De aanwas van de collecties zal naar verwachting overal groot zijn. In Gelderland zijn er vier gemeenten (met drie depots) die een deel daarvan op zich nemen, met uitzondering van Limburg, hebben de andere provincies meer gemeenten met een eigen depotfunctie.

³ In 1998 is Provinciaal Museum Kam overgedragen aan de Stichting Museum Valkhof

⁴ In de oorspronkelijke plannen werd ook de Archeohotspot ondergebracht in het GAC, deze is echter nu in Museum Valkhof gevestigd en niet in museumgebouw Kam.

Hoewel de indicator 'dozen' geen geldende eenheid is kunnen we aannemen dat de provincie Gelderland de grootste collectie heeft en ook de grootste achterstanden. De andere provincies lijken al langere tijd meer focus aan te brengen in het collectiebeleid onder andere door keuzes te maken in wat er bij voorrang geregistreerd en gedigitaliseerd wordt, achterstanden gericht weg te werken en prioriteit te geven aan de periode na 2007. In Gelderland lijkt het zicht op de samenstelling van de collectie beperkt en daardoor lijkt een duidelijk aanvalsplan al langere tijd te ontbreken.

Wanneer we kijken naar de omvang van de formatie die beschikbaar is voor de uitvoering van de wettelijke taken lijkt die in het provinciaal depot Gelderland het kleinst. Het kan zijn dat er formatie vanuit Museum Valkhof kan worden toegerekend aan de kerntaken van het provinciaal depot maar daar hebben we geen gegevens over.

Kijken we naar de fysiek beschikbare ruimte en de kwaliteit daarvan dan heeft Gelderland de meeste vierkante meters beschikbaar, tegelijkertijd vertoont de depotfunctie in Gelderland kwaliteitsachterstanden. Dat gold eerder ook voor de depotfunctie in Limburg, maar daar is nieuwe huisvesting voorzien en ook Noord-Holland heeft in 2015 met de opening van het nieuwe depot in Castricum aan de geldende kwaliteitseisen voldaan.

Kijken we naar de plustaken, dan zien we dat de provinciale depots zelf weinig tot geen plustaken op zich nemen, de plustaken die er zijn worden door de provincies belegd bij derden zoals musea of private organisaties en samenwerkingsverbanden. De ambitie van provincies om de archeologie onder de aandacht te brengen van het publiek groeit.

4 Varianten

Organisatorische varianten

Op basis van de uitkomsten van de benchmark adviseren wij de provincie Gelderland om allereerst keuzes te maken in autonomie en aansturing:

1. Het Provinciaal Depot Bodemvondsten blijft onderdeel van stichting Museum Valkhof-Kam als onderdeel van het GAC;
2. Splitsing van het Provinciaal Depot Bodemvondsten en de aanvullende taken: PDB komt binnen de organisatie van de provincie en voert alleen de wettelijke taken uit. Alle overige taken worden uitgevoerd door middel van prestatieafspraken met andere organisaties/exploitanten (waaronder Museum Valkhof);
3. Het Provinciaal Depot Bodemvondsten, museumgebouw Kam en de plustaken (GAC) komen in een hand, maar los van Museum Valkhof (provincie of aparte rechtspersoon).

Het is vooraf goed om op te merken dat op drie provincies na (naast Gelderland ook Overijssel en Flevoland) in alle provincies de uitvoering van de wettelijke taken (het depot) is belegd bij de provincie zelf en niet bij een privaatrechtelijke organisatie.

Museale functies worden in de regel uitgevoerd door privaatrechtelijke organisaties. En waar het gaat om musea die door overheidsorganisaties worden uitgevoerd is een trend zichtbaar van verzelfstandiging en privatisering. Het exploiteren van een museum wordt niet gezien als een kerntaak van overheidsorganisaties. Dat pleit er dus niet voor om de exploitatie van een archeologisch depot én een museale organisatie te beleggen bij de provincie.

In Gelderland worden op dit moment de taak depot en de museumfunctie door één privaatrechtelijke organisatie uitgevoerd. De vraag is of deze situatie gehandhaafd blijft of dat de twee functies worden verdeeld tussen twee organisaties. Waar het gaat om het depot is sprake van door de provincie uit te voeren wettelijke taken. Dat geldt niet voor de museale functie⁵. Waar het gaat om de uitvoering van wettelijke taken (het depot) is een subsidierelatie niet het meest geëigende financieringsinstrument. Immers bij subsidieverlening gaat het bij subsidie om 'de aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor de aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten' (artikel 4.21 Awb). Bij het depot gaat het om wettelijke taken van de provincie zelf. De provincie is zelf rechtstreeks gebaat bij de uitvoering van de depottaken die op basis van subsidieverlening worden uitgevoerd. Dat pleit er voor om de wettelijke taken te doen verrichten op basis van een privaatrechtelijke opdracht. Voor de museale functie daarentegen waarbij niet de provincie maar het publiek rechtstreeks gebaat is bij de uitvoering van deze functie, is subsidie het meest

⁵ Het PDB is een wettelijke taak belegd bij provincies. Onder museale functie verstaan we presentaties, educatie, onderzoek en publieksactiviteiten. Museale collecties vallen onder de erfgoedwet en zijn soms eigendom van overheden. Vaak is het beheer van betreffende collecties in een beheersovereenkomst vastgelegd tussen overheid (eigenaar) en museum (uitvoerder).

geëigende financieringsinstrument. Om wettelijke en niet-wettelijke taken goed uit elkaar te houden en vanwege de twee financieringsinstrumenten (opdracht of overeenkomst voor depot, subsidie voor de museale functie) is het goed om de depotfunctie bij een andere organisatie te beleggen dan bij Museum Het Valkhof (of zoals in variant 3 een Museum Kam). Ook vanwege het financiële risico en de kwetsbaarheid van het depot als beide functies bij één organisatie belegd zijn.

Als de provincie Gelderland de organisatorische knip maakt tussen wettelijke taken en niet-wettelijke taken ontstaat vervolgens de keuze waar deze taken worden belegd. In de eerste plaats kan de provincie zelf (zoals in de meeste provincies het geval is) de uitvoering van de wettelijke taken ter hand te nemen dan wel deze taken in opdracht beleggen bij een privaatrechtelijke organisatie die niet de museale functie vervult. Als het gaat om wettelijke taken kunnen deze gezien worden als kerntaken van de provincie. Bij uitvoering in eigen hand is meer rechtstreeks toezicht mogelijk en kan de kwaliteit van de sturing beter zijn dan nu het geval lijkt. Dit alles pleit ervoor om de wettelijke taken, (de depottaken) te beleggen bij de provincie.

Er doet zich hier echter een complicerende factor voor, nu in 1998 en 2008 het PDB en Provinciaal Museum Kam (inclusief de daarbij behorende afspraken onder andere met de erven Kam) overgedragen zijn aan de hiertoe door de provincie Gelderland en de gemeente Nijmegen opgerichte Stichting Museum het Valkhof-Kam. Recentelijk zijn bestuurlijke afspraken gemaakt tussen de provincie en de gemeente Nijmegen om de samenwerking te continueren. Dat maakt het in ieder geval op de korte termijn niet mogelijk het PDB uit de museumorganisatie te lichten.

De wenselijkheid om de middelen voor de wettelijke taak depot te scheiden van die voor de museale taken blijft evenwel aan de orde. Dat kan doordat de provincie de depottaken belegt bij Museum Het Valkhof op basis van opdrachtverlening gecombineerd met een uitsluitend recht als bedoeld in de aanbestedingswet 2012.

Inhoudelijke varianten

Daarnaast is een keuze aan de orde tussen een drietal inhoudelijk varianten. Deze hangen samen met de beleidsmatige keuzes van de provincie. We onderscheiden hier drie varianten:

- Een minimumvariant: uitvoering van de wettelijke taken overeenkomstig de eisen die daaraan gesteld worden in wet- en regelgeving en de KNA.
- Een mediumvariant: de wettelijke taken aangevuld met onderzoeks- en publiekstaken (inclusief archeohotspot).
- Een maximumvariant: de mediumvariant aangevuld met extra tentoonstellingen en activiteiten, een wetenschappelijke (internationale) onderzoeksfunctie, kennisplatform, informatiecentrum en research in residence.

In de concept eindrapportage Realisatieplan Provinciaal Depot Bodemvondsten Fase 1 wordt een aantal tekortkomingen bij het huidige depot geconstateerd:

- De collectie van het depot is verdeeld over vier verschillende standplaatsen⁶;
- Voor alle vier de locaties geldt dat niet of niet geheel voldaan wordt aan de eisen van de KNA;
- De beschikbare ruimte is ontoereikend om de te verwachten vondsten in de komende jaren op te slaan;
- In de periode voorafgaand aan de nieuwe monumentenwet van 2007 was het niet verplicht om al het materiaal geconserveerd aan te leveren. Hierdoor is veel ongeconserveerd materiaal in ontvangst genomen. Bij de overdracht van de collectie van de voormalige Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek zijn geen afspraken gemaakt over het conserveren van materiaal, waardoor een nog grotere hoeveelheid ongeconserveerde voorwerpen in het depot terecht is gekomen;
- Door de Erfgoedinspectie is een aantal risico's signaleerd dat voortkomt uit de huidige huisvestingssituatie:
 - ✓ Er is geen monitoring van eventuele wateroverlast
 - ✓ De inventaris in de algemene opslagruimten is niet in alle gevallen emissievrij. Niet alle dozen zijn zuurvrij
 - ✓ Relatieve vochtigheid en temperatuur in de klimaatruimten worden gecontroleerd. Snelle schommelingen in klimatologische omstandigheden zijn op deze wijze echter niet direct inzichtelijk, omdat er geen logboeken worden bijgehouden
 - ✓ In een groot deel van de algemene ruimten kan de relatieve vochtigheid niet geregeld worden
 - ✓ Er is geen transitoruimte, waardoor schimmels of ongedierte in nieuw aangeleverde en nog niet volledig gecontroleerde vondstcomplexen zich door de opslagruimte kunnen verplaatsen;
 - ✓ Het depot beschikt niet over, in de KNA aanbevolen, klimaatruimten specifiek voor het langdurig behoud van:
 - organische materialen als leer, textiel en hout
 - fotomateriaal
 - Het depot beschikt niet over een aparte klimaatruimte voor langdurige opslag van (onbewerkte / ongebruikte) monsters
 - In één algemene ruimte kan zowel de temperatuur als de relatieve vochtigheid niet geregeld worden. In deze ruimte is schimmel opgetreden.
- Van de vele honderdduizenden objecten in de PDB-collectie zijn *geen foto's* voor registratie of publicatie beschikbaar. Nog geen 1% van de collectie is vastgelegd in beeld. In totaal is naar schatting 90% van het PDB-archief *niet gedigitaliseerd*. Door de instabiele toestand van het niet-geconserveerde materiaal is het vaak onmogelijk om dit voor onderzoek ter beschikking te stellen of in bruikleen te geven voor presentatie. In de praktijk betekent dit dat deze objecten *niet toegankelijk* zijn. De collectie is dus nauwelijks ontsloten, waardoor het faciliteren van onderzoek en het ter beschikking stellen van de collectie aan zowel wetenschap als algemeen publiek niet mogelijk is.
- Omdat het reguliere werk met betrekking tot inkomende bodemvondsten gebonden is aan vastgelegde reactietermijnen, heeft dit noodgedwongen prioriteit gekregen boven de reguliere werkzaamheden aan onderhoud en conservering van de collectie. Het gevolg is dat er *twee majeure*

⁶ In 2017 inmiddels drie locaties

achterstanden zijn ontstaan, te weten op het gebied van enerzijds conservering en anderzijds op het gebied van digitalisering van de collectie en bijbehorende documentatie.

Enerzijds ontbreken de noodzakelijke condities om de wettelijke taken overeenkomstig wet- en regelgeving en KNA uit te voeren, anderzijds zijn er belangrijke achterstanden op het gebied van registratie en digitalisering. Het meest wezenlijke probleem is het fysieke probleem:

- het ontbreken van een ruimte die groot genoeg is om de huidige collectie te plaatsen en daarboven nog capaciteit heeft om toekomstige aanwas tot zich te nemen en
- voldoet aan de kwaliteitseisen in het belang van een goede conservering van de collectie

Het komt ons voor dat dit de allerhoogste prioriteit heeft. Ons advies is om prioriteit te geven aan een nieuw fysiek depot dat groot genoeg is en voldoet aan de geldende eisen. De tweede prioriteit is om voordat de collectie overgaat naar een nieuw depot alle ongeconserveerde objecten worden onderzocht om vervolgens deze te conserveren dan wel – als ze een bedreiging vormen voor de overige collectie – deze te ontsamenen of apart op te slaan.

Geconstateerd wordt dat er grote achterstanden zijn op het gebied van registratie en digitalisering. Die achterstanden zijn in Gelderland het grootst maar ook andere provincies kampen met achterstanden. Bij de vier in de benchmark betrokken provincies worden (wellicht in andere gradaties) achterstanden geconstateerd. We hebben de indruk dat dit eerder als een gegeven van de depottaken dan als een urgent probleem wordt gezien. Het gaat overigens niet alleen om 'historische' achterstanden, maar ook om aanwassende achterstanden omdat ieder jaar een deel van de collectie basaal wordt geregistreerd en een ander deel volgens de regelen der kunst (de museumwaardige objecten). Feitelijk komt het er op neer dat volledige registratie plaatsvindt bij objecten die als exposabel worden bestempeld en bij essentiële onderdelen van oudere vondsten en documentatie een beperkte registratie het deel is van objecten die niet deze status wordt toegemeten. Daarbij speelt ook een rol dat provincies de ambitie hebben om zoveel mogelijk van de museumwaardige collectie aan het publiek te tonen.

We zien dat de andere provincies op deze wijze al langere tijd meer regie lijken uit te voeren op de collectie en het (wegwerken van) een deel van de achterstanden. Daarin stellen provincies strakke voorwaarden aan het in ontvangst nemen van nieuwe vondsten, geven ze prioriteit aan het wegwerken van de achterstanden van na 2007 en zeer selectief waar het gaat om de achterstanden van voor 2007. Daarnaast worden dus vaak alleen de museumwaardige objecten volledig geregistreerd.

Wij adviseren de provincie dan ook om (met als vertrekpunt de inhoud van hoofdstuk 3 van de concept eindrapportage realisatieplan PDB Fase 1 en het concept collectieplan met bijlagen) het collectieplan nader uit te werken met een waardering en prioriteiten te leggen waar het gaat om het registreren, digitaliseren en conserveren van objecten en de bijbehorende documentatie en hier een duidelijke regie op in te richten. Wij geven de provincie in overweging om hierin te handelen zoals andere provincies dat doen. Maak onderscheid tussen een categorie exposabele bodemvondsten en een categorie niet-exposabele

bodemvondsten. Onderzoek alle dozen waarvan de inhoud nog niet is geregistreerd op exposabele bodemvondsten. Registreer deze volledig en digitaal. Dozen zonder exposabele bodemvondsten worden heel beperkt geregistreerd en dat geldt ook voor de niet-exposabele vondsten in een doos waarin zich ook exposabele bodemvondsten bevinden.

Als we naar het bovenstaande kijken is de provinciale opdracht bij de uitvoering van de wettelijke taken de komende jaren al zo omvangrijk en kostbaar, dat het niet aan de orde lijkt te zijn om (zeker niet op de korte termijn) te investeren in de maximumvariant (wat onverlet laat dat de provincie moet blijven voldoen aan de voorwaarde dat het publiek kennis moet kunnen blijven nemen van de collectie en afspraken daaromtrent met gemeenten moeten worden nagekomen). Het tot stand brengen van de minimumvariant kost niet alleen veel geld, maar ook tijd, aandacht en regie. Benut die tijd om het collectieplan uit te werken en ga in vervolg daarop nadenken en beleid maken voor een uitbreiding van de publieks- en onderzoeksactiviteiten in museumgebouw Kam. Bepaal prioriteiten om vervolgens te bezien of er voldoende politieke wil (in euro's uitgedrukt) is om die stap voor stap van plan naar realiteit te brengen.

Personele bezetting en kosten

De benchmark leert dat de personele bezetting van archeologische depots zich vrijwel steeds beperkt tot depotbeheerders en assistent-depotbeheerders of depotmedewerkers⁷. Daarnaast maken provinciale depots gebruik van ad hoc inhuur van expertise (zoals fotografie) en vrijwilligers en stagiairs. Wij zien geen redenen waarom dit in Gelderland anders zou moeten zijn, we zien wel dat de huidige structurele formatie toegerekend aan het Gelderse depot (voor de uitvoering van de wettelijke taken) relatief krap is.

Ons voorstel is om bij de (reguliere) uitvoering van de wettelijke taken (minimumvariant) uit te gaan van een bezetting van 3,0 fte: één depotbeheerder (1,0 fte schaal 11) en twee assistent depotbeheerders (2,0 fte schaal 9).⁸ Volgens opgave van de provincie Gelderland betreft dit de loonsom (225.000 euro naar boven afgerond). Voor de aanvullende publieksactiviteiten (mediumvariant: tentoonstellingen, publieksactiviteiten, educatie en archeohotspot) maakt de provincie aparte subsidieafspraken met Stichting Museum Het Valkhof, die daar aanvullende formatie voor inzet. Deze formatie is nu ook al onderdeel van de museumorganisatie⁹.

Als de provincie het collectieplan inclusief de waardering van het PDB heeft vastgesteld en daarin heeft vastgelegd wat volledig geregistreerd en gedigitaliseerd wordt en hoe het vraagstuk van de ongeconserveerde objecten wordt aangepakt is er een kader om te bepalen hoeveel tijdelijke formatie moet worden ingezet om het achterstallig onderhoud in te halen. Het realiseren van een nieuw depot vraagt eveneens om tijdelijke extra inhuur (projectleider).

⁷ Zoals eerder al opgemerkt zijn de functiebenamingen van het PDB Gelderland anders.

⁸ Dit betreft provinciale salarisschalen nog om te rekenen naar museum CAO

⁹ Het betreft de aanvullende functies GAC, conservator, bibliotheek, restauratie etc. Provincie en museum zou deze formatie samen nog scherper in beeld kunnen brengen en kunnen vergelijken met de verwachte prestaties op het gebied van de niet-wettelijke taken archeologie.

Kijkend naar de kostenopgave zoals opgenomen in H. 3 De Collectie van de concept Eindrapportage Realisatieplan Provinciaal Depot Bodemvondsten dan lijken die (exclusief de formatieberekeningen) aannemelijk.

Samenvatting

Wij adviseren de provincie Gelderland om de komende 3- 5 jaar voor wat betreft het PDB volle prioriteit te geven aan de uitvoering van de minimumvariant, te weten de uitvoering van de wettelijke taken conform de daarbij behorende kwaliteitseisen. Dat betekent dat de volgende stappen aan de orde zijn:

- ③ voorbereiding en planvorming nieuw/verbouw depot bodemvondsten;
- ③ uitbreiding aantal FTE ten behoeve van de structurele uitvoering van de wettelijke taken;
- ③ collectiebeleidsplan: waardering toevoegen, vaststellen en scherpe regie invoeren op in ontvangstneming, selectie museumwaardig en niet museumwaardig, schadelijke vondsten/ontzamelen;
- ③ de uitvoering van het collectieplan kan plaatsvinden onder coördinatie van de depotbeheerder door de twee depotmedewerkers, aangevuld met een team ad hoc-inhuur, stagiairs en vrijwilligers.

De provincie kan/zal apart hiervan subsidieafspraken moeten maken met Museum Het Valkhof (en eventueel andere musea) over de publiekspresentaties archeologische vondsten, educatie, archeohotspot en onderzoek (mediumvariant).

Wanneer de nieuwbouw van het PDB gereed is en het collectiebeleidsplan in uitvoering is kan in de volgende fase een keuze worden gemaakt voor (onderdelen van) de maximumvariant. Deze variant gaat uit van een uitbreiding van de publieks- en informatiefunctie, het toevoegen van een (inter)nationale wetenschappelijke functie en vraagt een verbouwing van museumgebouw Kam en uitbreiding van de formatie van het GAC. De verbouwing (van vooral de portierswoning) is een provinciale opgave, de andere ambities maken onderdeel uit van de subsidieafspraken met Museum Valkhof.

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 368
1013 CR Amsterdam
+31 (0)20 625 75 37

dsp@dsp-groep.nl
KvK 33176766
www.dsp-groep.nl

DSP-groep is een onafhankelijk bureau voor onderzoek, advies en management, gevestigd aan de IJ-oever in Amsterdam. Sinds de oprichting van het bureau in 1984 werken wij veelvuldig in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook voor maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal of lokaal niveau. Het bureau bestaat uit 40 medewerkers en een groot aantal freelancers.

Dienstverlening

Onze inzet is vooral gericht op het ondersteunen van opdrachtgevers bij het aanpakken van complexe beleidsvraagstukken binnen de samenleving. We richten ons daarbij met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van zo'n vraagstuk. In dit kader kunnen we bijvoorbeeld een onderzoek doen, een registratie- of monitorsysteem ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of (tijdelijk) het management van een project of organisatie voeren.

Expertise

Onze focus richt zich met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van een vraagstuk. Wij hebben o.a. expertise op het gebied van transitie in het sociaal domein, kwetsbare groepen in de samenleving, openbare orde & veiligheid, wonen, jeugd, sport & cultuur.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers..

DSP-groep is ISO 9001:2008 (kwaliteitsmanagement) gecertificeerd en aangesloten bij VBO en OOA.